

СІРА ЖІНКА

Частина 1

Ось він, той млин у долині Неккару, до якого, згідно зmodoю, майже національною в Німеччині, на філіжанку кави з'їздиться чимало людей. Місцина, де він розташований, не є особливо привабливою: це рівнинна і неромантична частина Гайдельберга з боку Мангайна. Річка голосно крутить млинове колесо, породжуючи силу-силенну звуків; господарські будівлі й хата самого мірошника утворюють доглянутий сірувато-коричневий квадрат. З іншого боку, далі від річки, є сад, зарослий вербами, і хоч за альтанками та квітниками доглядають не надто ревно, а проте вони аж рясніють квітами й різними в'юнкими рослинами, котрі, сплітаючись, витворюють щось на кшталт альтанок. У кожній із них незмінно стоїть дерев'яний стіл, пофарбований у біле, а ще легкі складані стільці такого ж кольору і з того ж таки матеріалу.

184... року я приїхала сюди з кількома друзями по-смакувати кавою. Поважний старий мірошник вийшов привітатися, адже поміж нас були і його давні

знайомі. Він був людиною кремезної статури, а його гучний музичний голос, сповнений щирих, дружніх ноток, привітний сміх добре пасували до гострого ясного погляду, жакета тонкого сукна і до загального враження, яке справляло місце. У дворі млина було вдосталь всілякої птиці, для якої навколо понасипали багато їжі, але попри це мірошник набрав кілька жмень зерна з мішка і щедро кинув його півням та курам, які плуталися під його ногами. Роблячи це за звичкою, він водночас розмовляв з нами та раз у раз кликав свою дочку і служниць, наказуючи їм поквапитися з кавою, яку ми замовили. Чоловік підвів нас до альтанки і, побачивши, що нам — йому на втіху — поставили на стіл найкраще з того, що ми могли б попросити, залишив нас, щоб обійти інші альтанки і перевірити, чи, бува, не пропущено якусь компанію; йдучи, цей кремезний, успішний і зовні щасливий чоловік наспистував тихенько одну з найсумніших мелодій, які я коли-небудь чула.

— Його родина тримає цей млин ще із часів старого палатинату¹; точніше, володіла землею відтоді, відколи два їхніх млини були один за одним спалені французами. Тож якщо хочете побачити, як Шерер гарячкує, то просто натякніть, що можуть наслунути французи.

Але цієї міті ми побачили, як, і далі наспистуючи сумний мотив, мірошник спускається східцями, що ведуть із саду (він був трохи на підвищенні) у двір

¹ Назва Рейнського Пфальца — середньовічного князівства на південному заході Німеччини. (Тут і далі — прим. ред.)

млина, тож я, здавалося, втратила нагоду пограти йому на нервах.

Ми майже допили нашу каву, доїли пиріг і тістечка з корицею, коли на товсте шатро вкритих листям гілок упали перші важкі краплі; вони падали чимраз швидше, проривалися крізь тоненькі листочки, немов розсугаючи їх; і всі люди у саду заквапилися під якийсь дах або кинулися шукати своє екіпажі, що стояли на вулиці. Мірошник поспішив угору сходами, тримаючи малинову парасольку, щоб урятувати від дощу всіх, хто ще сидів у саду, а за ним слідом побігли його дочка і одна чи дві служниці, кожна з яких тримала парасольку.

— Заходьте в дім, заходьте, кажу. Це літня гроза, і за годину-дві все тут позаливає, доведеться чекати, поки вода не стече в річку. Йдіть туди, он туди.

І ми пішли за ним у будинок. Спершу ми потрапили на кухню. Такої купи сяючого мідного начиння та олов'яного посуду я зроду не бачила, все дерев'яне приладя теж було ретельно вичищене. На викладеній червоною плиткою підлозі, коли ми увійшли, не було видно жодної цяточки, але за дві хвилини все вже заляпалося і скрізь лежало сміття, занесене ногами, бо ж людей на кухню набилося до гибелі, а поважний мірошник і далі приводив гостей, ховаючи їх під свою великою малиновою парасолькою. Він кликав навіть собак і наказував їм лягати під столи.

Дочка сказала йому щось німецькою, і він весело похитав до неї головою. Всі засміялися.

— Шо вона сказала? — запитала я.

— Сказала йому, щоб він іще качок привів; і справді, якщо сюди напхаеться ще людей, то ми просто задихнемося. Бо і ця грозова погода, і плита, і все це пітне вбрання — як на мене, нам варто попросити, щоб нас пустили далі. Якби можна було увійти, можливо, ми б познайомилися з пані мірошничкою.

Мій друг попросив у дочки господаря будинку дозволу увійти у внутрішній покой і познайомитися з її матір'ю. Дівчина була не проти, і ми зайдли до приміщення на кшталт шинку, звідки було видно Неккар: він був дуже вузький, прозорий і тік зовсім поряд. Підлога сяяла, начищена до бліску; на довгих вузьких дошках під стіною навпроти, мов у люстрі, відбивалася нескінченна течія річки; тут стояла біла порцелянова ліч, на котрій скрізь було порозшивано старомодні цяцьки з жовтої міді; канапа, оббита утрехтським меблевим оксамитом, перед нею — стіл, а під ним — вовняний килим; ваза зі штучними квітами і нарешті альков із ліжком, на якому лежала паралізована дружина доброго мірошника, — все це становило єдине ціле, створюючи своєрідний антураж. Я описала так, ніби в кімнаті було видно тільки це, утім, коли я спокійно сиділа і слухала, як мій друг жваво розмовляє мовою, яку я розуміла лише частково, мою увагу привернула картина в темному кутку, і я встала, щоб краще її розглядіти.

На ній була зображена дівчина надзвичайної вроди. Вочевидь, міщанка. Була в її обличчі якась чуттєва витонченість, так, наче вона мало не цуралася поглядів, які мимоволі мусив кидати на неї маляр. Картина була намальована не надто вправно, але я відчувала, що справжня врода жінки була, певно, неабиякою, з